
Medijski aspekti političkog predstavljanja nacionalnih manjina u Hrvatskoj

SLOBODAN BJELAJAC,* NEVEN DUVNJAK**

Sažetak

Završeni su i izbori za predstavnike nacionalnih manjina u parlamentu te za vijeća regionalnih, gradskih i općinskih lokalnih samouprava. Rezultati su poražavajući, jer kako na razini Hrvatske, tako i u Splitu te Županiji splitsko-dalmatinskoj apstinencija birača je jako velika (od 94,6 do 96%). Samo manji broj birača (4%) izišao je na prve izbore koji su se održali 18. svibnja 2003. (apstinencija je nešto manja na razini Hrvatske gdje 87% birača nije izišlo na izbore). No, ni dopunski te ponovljeni izbori koji su održani 18. veljače 2004. nisu prošli mnogo bolje jer je na njih izišlo 5,4% biračkog tijela.

Hipoteza ovoga rada je da bi na izbore izišao daleko veći broj birača predstavnika nacionalnih manjina da je u masovnim medijima bila izraženija predizborna propaganda.

U istraživanju čiji su rezultati prikazani u ovom radu analiziraju se metodom analize sadržaja četiri ključne rubrike internet izdanja regionalnog lista *Slobodna Dalmacija* o temama koje se u predizbornom razdoblju javljaju u vezi s navedenim izborima ("Teme dana", "Novosti", "Split" i "Županija"). U uzorak su uzeta dva predizborna razdoblja od mjesec dana.

Analiza je pokazala kako u tom regionalnom listu, u predizbornim razdobljima nije bilo dovoljno tekstova o nacionalnim manjinama, ali ni o predstojećim izborima. Tako je u predizbornom razdoblju 2003. u listu bilo samo 2,68% članaka o nacionalnim manjinama, od kojih je 46% govorilo o izborima. Ni 2004. taj postotak nije ništa bolji, čak je i manji (1,81% ukupnog broja članaka posvećeno je nacionalnim manjinama, od čega se samo 15% odnosilo na izbore). Postoje, pritom, male razlike, kako među rubrikama, tako i među različitim promatranim razdobljima.

*

Dr. sc. Slobodan Bjelajac je docent na Fakultetu prirodoslovno-matematičkih znanosti Sveučilišta u Splitu.

**

Mr. sc. Neven Duvnjak je znanstveni asistent na Institutu "Ivo Pilar" Zagreb, podružnica Split.

Iako to nije jedini razlog neizlaska većeg broja predstavnika nacionalnih manjina na izbore (može se govoriti i o njihovoj nezainteresiranosti, o tome da su nedavno glasali na izborima za Sabor, zasićenosti i dr.), za sigurno je to također jedan od značajnih razloga.

Ključne riječi: nacionalne manjine, Hrvatska, mediji

1. Uvodne napomene

Ovaj rad je rezultat istraživanja analize sadržaja internet izdanja *Slobodne Dalmacije* u povodu izbora za članove vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i županijske samouprave u sljedeća dva razdoblja:

razdoblje od 18. travnja 2003. do 21. svibnja 2003. budući da su prvi redovni izbori održani 18. svibnja 2003.

razdoblje od 17. siječnja do 18. veljače 2004. budući da su dopunski i ponovljeni izbori provedeni 15. veljače 2004.¹

Istraživanje se može promatrati u kontekstu dosadašnjih istraživanja o nacionalnim manjinama koja su proveli autori ovoga teksta (vidi: Bjelajac, 2001; Bjelajac, 2002; Bjelajac i Duvnjak, 2003). U tim tekstovima pokazalo se kako regionalni list *Slobodna Dalmacija*, a to se može generalizirati i na ostala naša sredstva masovne komunikacije, minimalno pišu o nacionalnim manjinama, daleko manje nego što nacionalne manjine participiraju u populaciji. S druge strane, istraživanje splitskih političara pokazalo je da oni vrlo malo vode računa o nacionalnim manjinama, štoviše da političari posebno pojedinih stranaka imaju o tome predrasuda.

Hrvatska se po Ustavu, načelima Povelje Ujedinjenih naroda i mnogim drugim međunarodnim dokumentima obvezuje na poštivanje i zaštitu nacionalnih manjina. Prema Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina (članak 7), nacionalne manjine imaju pravo i slobodu, između ostaloga, i na "pristup sredstvima javnog priopćavanja i obavljanja djelatnosti javnog priopćavanja" i to na jeziku i pismu kojim se služe (alineja 6), zastupljenosti "u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini" (alineja 8), kao i na sudjelovanje "u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina" (alineja 9).

Glavni cilj ovoga rada je upravo istražiti na koji su način i u kojoj mjeri sredstva masovne komunikacije u Hrvatskoj pratila lokalne i županijske izbore nacionalnih manjina, odnosno kako se odvijalo predstavljanje nacional-

1

Prema popisu stanovništva iz 2001, na području Splitsko-dalmatinske županije popisano je ukupno 463.676 stanovnika. Prema nacionalnoj pripadnosti najbrojniji su bili Hrvati (446.539 ili 96,3 %), slijede Srbi (5.520 ili 1,19 %), Albanci (900 – 0,19 %), Bošnjaci (888 – 0,19 %), Slovenci (746 – 0,16 %), Crnogorci (593 – 0,13 %), Makedonci (387 – 0,08 %), Mađari (262 – 0,06 %), Nijemci (260 – 0,06 %), Česi (156 – 0,03 %), Talijani (114 – 0,02 %) te Slovaci (109 – 0,02 %). Pripadnika ostalih manjina bilo je u znatno manjem broju i nismo ih posebno izdvajali u analizi.

nih manjina u vrijeme izbora. Temeljna hipoteza istraživanja slijedi iz prethodno spomenutih, a to znači **da se pretpostavlja da će i o izborima za nacionalne manjine sredstva masovne komunikacije izvještavati minimalno i nedovoljno.**

S obzirom na nedostatak vremena za analizu svih hrvatskih masovnih medija, ovdje se prikazuju rezultati analize sadržaja internet izdanja *Slobodne Dalmacije* kako bi se vidjelo kako je taj regionalni dnevni list popratio spomenute izbore (redovne, te dopunske i ponovljene) na razini Hrvatske, a posebno na razini Splitsko-dalmatinske županije. Budući da je i Savjet za nacionalne manjine upravo završio jedno takvo istraživanje, ali na uzorku širem od našeg² koji je obuhvaćao razdoblje od 1. rujna do 1. prosinca isključivo 2003. godine, u tekstu se služi i rezultatima toga istraživanja, radi generalizacije nalaza, ali i radi njihove provjere.

Međutim, postoje bitne razlike u pristupu između dva spomenuta istraživanja, na što treba upozoriti na samom početku. Prva razlika je u tome što je uzorak istraživanja Savjeta za nacionalne manjine širi od uzorka u ovome radu³. Osim toga, uzorak Savjeta obuhvaća veći broj hrvatskih dnevnih i tjednih listova, dok se istraživanje koje se prikazuje u ovome radu odnosi samo na jedan regionalni dnevni list. Istraživanje Savjeta se odnosi na parlamentarne izbore, dok se drugo istraživanje odnosi na lokalne i regionalne izbore. Istraživanje Savjeta je obuhvaćalo veći broj rubrika, a osnovna jedinica je bila tema članka, dok je drugo istraživanje kao osnovnu jedinicu uzimalo članak koji se javlja u četiri sljedeće rubrike:

- "Novosti"
- "Teme dana"
- "Split"
- "Županija".

I konačno, treba spomenuti i to da je istraživanje Savjeta bilo umnogome detaljnije jer je zalazilo i u učestalost pojavljivanja pojedinih nacionalnih manjina u tekstovima dnevnih i tjednih listova.

U ovom istraživanju analizirani su članci koji su bili objavljeni četiri tjedna prije održavanja izbora, na sam dan izbora, te tri dana nakon izbora. Jedinicu analize sadržaja činio je jedan novinski članak (bez obzira na formu) u kojem se na bilo koji način i u bilo kojem kontekstu spominju nacionalne manjine.

Unutar uzorka načinjen je poduzorak, gdje su izdvojeni i nešto detaljnije obrađeni članci koji su se odnosili na izbore za predstavnike nacionalnih manjina, kako na razini Hrvatske, tako i na razini Splitsko-dalmatinske županije.

2

U uzorak su ušli sljedeći hrvatski dnevni i tjedni listovi: *Jutarnji list*, *Večernji list*, *Slobodna Dalmacija*, *Novi list*, *Vjesnik*, *Globus*, *Nacional* i *Feral Tribune*.

3

Dok prvi obuhvaća razdoblje od 1. rujna do 1. prosinca 2003, drugi uzorak obuhvaća dva mjesečna razdoblja od 18. travnja 2003. do 21. svibnja 2003. i od 17. siječnja do 18. veljače 2004.

2. Analiza kumulativnih podataka

Iz navedene tablice je vidljivo kako su članci o nacionalnim manjinama objavljeni u spomenutim rubrikama lista *Slobodna Dalmacija* zastupljeni u vrlo maloj mjeri. Pogotovo je to indikativno ima li se u vidu kako u dijelu Hrvatske u kojem se najviše čita *Slobodna Dalmacija* živi oko 4,5% pripadnika različitih nacionalnih manjina (vidi Bjelajac i Duvnjak, 2003). Imajući to u vidu, vrlo je indikativno što se u listu nalaze članci u kojima se govori o nacionalnim manjinama u predizornoj kampanji za vijeća nacionalnih manjina relativno uzevši dva puta manje zastupljeni od njihovog udjela u populaciji područja Dalmacije, a čak gotovo četiri puta manje nego u populaciji Hrvatske.

Tablica 1. Ukupan broj članaka i članaka o nacionalnim manjinama po različitim rubrikama 2003. i 2004. godine

	Ukupan broj članaka	Članci o manjinama	%
Rubrika "Novosti"	1092	32	2,93
Rubrika "Teme dana"	179	8	4,47
Rubrika "Split"	664	4	0,60
Rubrika "Županija"	317	4	1,26
UKUPNO	2252	48	2,13

Ovakav odnos prema nacionalnim manjinama ne začuđuje uzme li se u obzir jedno ranije istraživanje rukovodećih struktura nekih političkih stranaka u Splitu koje je pokazalo izrazitu etničku distancu, posebno prema nekim nacionalnim manjinama, kao i na to da isti političari u dva puta manjoj mjeri od drugih prihvaćaju nacionalnu ravnopravnost kao vrednotu (vidi Bjelajac, 2002, str. 153). Možda je to samo slučajna podudarnost, ali činjenica je da se u vrijeme izbora za vijeća nacionalnih manjina na čelu gradskog poglavarstva nalazi bivši član upravo te stranke.

Isto tako, uočljive su razlike koje postoje među različitim rubrikama lista u pogledu udjela članaka o nacionalnim manjinama. Tako je u promatrana dva razdoblja najveći udjel članaka o nacionalnim manjinama objavljen u rubrici "Teme dana" (vjerojatno zbog izbora), koji postotak otprilike odgovara postotku nacionalnih manjina u populaciji Dalmacije. U ostalim rubrikama je udjel takovih članaka daleko manje izražen, a najmanji je u rubrici "Split" (ispod 1% svih objavljenih članaka u toj rubrici).

Analiza broja članaka koji su, unutar šire manjinske problematike, bili posvećeni (isključivo) redovnim i ponovljenim odnosno dopunskim izborima za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne samouprave pokazuje kako je samo 1/3 članaka posvećena izborima.

Tablica 2. Broj članaka o nacionalnim manjinama i članaka o "manjinskim" izborima po različitim rubrikama 2003. i 2004. godine

	Ukupan broj članaka o manjinama	Članci o manjinskim izborima	%
Rubrika "Novosti"	32	6	18,75
Rubrika "Teme dana"	8	2	25,00
Rubrika "Split"	4	4	100,00
Rubrika "Županija"	4	4	100,00
UKUPNO	48	16	33,33

I tu postoje značajne razlike među različitim rubrikama. Tako se u rubrikama "Split" i "Županija" svi članci objavljeni o manjinama odnose na predstojeće izbore, što nije slučaj s ostale dvije rubrike gdje je samo od 1/5 do 1/4 članaka o manjinama s izbornom tematikom.

3. Usporedba dva razdoblja

Usporede li se međusobno pisanja o manjinama u dva razdoblja, može se izvesti zaključak kako postoje značajne razlike. Tako se iz sljedeće tablice jasno vidi kako je u prvom razdoblju bilo daleko više članaka o nacionalnim manjinama nego u drugom, ali i u pogledu članaka koji se unutar pisanja o manjinama odnose na predstojeće "manjinske" izbore.

Tablica 3. Usporedba dva razdoblja

Rubrike	Udjel članaka o manjinama u ukupnom broju članaka			Udjel članaka o izborima u ukupnom broju članaka o manjinama		
	2003.	2004.	Indeks	2003.	2004.	Indeks
Rubrika "Novosti"	3,12	2,72	87	33,33	0	0
Rubrika "Teme dana"	5,81	3,23	56	40,00	0	0
Rubrika "Split"	0,97	0,28	29	100,00	100	100
Rubrika "Županija"	1,16	1,39	120	100,00	100	100
UKUPNO	2,68	1,81	68	46,43	15	32

Razlike koje postoje u pogledu udjela članaka o manjinama i članaka o "manjinskim" izborima upućuju na zaključak da je zbog kratkog razdoblja između dva izbora došlo do zasićenja jer je udjel i jednih i drugih, kako općenito,

tako uglavnom i po rubrikama u drugom razdoblju izrazito manji. Iznimka je rubrika "Županija" kad se radi o udjelu članaka o manjinama u ukupnom broju članaka rubrike, kao i rubrike "Split" i "Županija" kad se radi o udjelu članaka o izborima. Ukupan broj članaka je u prvom slučaju smanjen za 1/3, a u drugom slučaju na 1/3 postotka iz prethodnog razdoblja.

4. Rezultati analize sadržaja članaka o nacionalnim manjinama 2003.

Analiza sadržaja članaka iz 2003. godine ukazuje na postojanje bitnih razlika između rubrika, kako u pogledu udjela članaka o nacionalnim manjinama u ukupnom broju članaka, tako i u pogledu udjela članaka o izborima unutar ukupnog broja članaka o nacionalnim manjinama.

Tablica 4. Ukupan broj članaka, članaka o nacionalnim manjinama i članaka o "manjinskim" izborima 2003.

	Ukupan broj članaka	Broj članaka o manjinama	%	Broj članaka o izborima	%
Rubrika "Novosti"	577	18	3,12	6	33,33
Rubrika "Teme dana"	86	5	5,81	2	40,00
Rubrika "Split"	308	3	0,97	3	100,00
Rubrika "Županija"	73	2	1,16	2	100,00
UKUPNO	1044	28	2,68	13	46,43

Detaljnija analiza pojedinih rubrika pokazuje kako u rubrici "Novosti" po tri članka govore o hrvatskoj manjini u Mađarskoj (povod je bio posjet tadašnjeg premijera Račana ovoj susjednoj zemlji), sudjelovanju predstavnika nacionalnih manjina na komemorativnom skupu u Jasenovcu, te stradanjima pripadnika nacionalnih manjina u jasenovačkom logoru tijekom Drugog svjetskog rata i sudjelovanju nacionalnih manjina u stranačkom životu odnosno radu Sabora, dva se odnose na ulogu nacionalnih manjina u euroatlantskim integracijama, jedan članak govori o posljedicama rata i povratku srpskih izbjeglica. Osim toga, šest članaka (odnosno trećina od ukupnog broja) bilo je posvećeno izborima za članove vijeća i za predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne samouprave, koji su se – na temelju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina – po prvi puta održali u Hrvatskoj⁴.

4

U studiji Savjeta za nacionalne manjine pokazalo se kako je u dnevnim listovima najviše tema objavljeno kao "unutarnja politika" (47%), dok je u dnevniku *Slobodna Dalmacija* taj postotak znatno veći

Prvi članak objavljen je 9. svibnja 2003. i kritički je orijentiran prema Ustavnom zakonu o nacionalnim manjinama i predstojećim izborima. U članku su izjave predsjednika Srpske narodne stranke M. Đukića i predsjednika Bošnjačke nacionalne zajednice u Hrvatskoj S. Berberovića. Ključni prigovor izborima od strane M. Đukića bio je što su na glasačkim listićima tiskana samo imena kandidata za vijeća bez imena udruge čiji su članovi, dok predstavnik Bošnjačke nacionalne zajednice upozorava na činjenicu da je većina Bošnjaka u Hrvatskoj evidentirana kao Muslimani, što mnogima može onemogućiti glasovanje.

Sljedeći članak objavljen je u nedjelju, na sam dan izbora (18. svibnja) i donosi osnovne informacije o izborima na razini države (broj glasača, broj biračkih mjesta, broj kandidata i sl.). U članku se ističe upozorenje predsjednika Državnog izbornog povjerenstva I. Crnića da će na izborima moći glasovati i oni koji se vode kao Muslimani, a žele glasovati kao Bošnjaci (pod uvjetom da imaju potvrdu nadležnog ureda).⁵

Tri članka objavljena su u ponedjeljak, dan nakon izbora (19. svibnja). U prvom članku ističe se kako je na izborima na razini cijele Hrvatske zabilježen slab odaziv birača, kao i kako su najrevniji bili pripadnici bošnjačke i njemačke nacionalne manjine. Drugi članak donosi priopćenje udruge GONG, gdje je istaknuto kako su izbori protekli u redu i bez većih nepravilnosti. U trećem članku analizira se glasovanje provedeno u Šibensko-kninskoj županiji, te se također konstatira slab odaziv birača.

Šesti članak unutar rubrike "Novosti" posvećen izborima objavljen je dva dana nakon njihova održavanja, odnosno u utorak 20. svibnja 2003. U tekstu se detaljnije analiziraju rezultati izbora (također za područje čitave Hrvatske) i ističe se kako je njihovo glavno obilježje slab odaziv birača na državnoj i županijskoj razini, posebno među pripadnicima dvaju najbrojnijih manjinskih zajednica – Srbima i Talijanima. Razlozi malom broju građana koji su izašli na izbore pronalaze se u prvom redu u lošoj Vladinoj organizaciji izbora, zatim u kratkim kandidacijskim rokovima, malom broju biračkih mjesta, kao i općenito slabom medijskom informiranju građana o "manjinskim" izborima. Istaknut je i zahtjev OESS-a hrvatskoj Vladi da ponovno organizira izbore, uz uvjet da ih bolje organizira, odnosno da osigura manjinskim udrugama više vremena za pripremu izbora.

(67%). U istoj studiji se konstatira kako se 35% tema u dnevnim listovima podvrstava pod "vijesti", 27% pod "izvještaje", a 20% pod "analitički članak" (kod dnevnika *Slobodna Dalmacija* 38%, 26% i 27%). Nadalje, u spominjanju manjina dominiraju Srbi (38% u svim dnevnim listovima i 36% u dnevniku *Slobodna Dalmacija*, dok se ostale manjine spominju u daleko manjem broju. Od konkretnih tema u svim dnevnim listovima spominju se način izbora predstavnika nacionalnih manjina u Sabor (41%), izjave predstavnika manjina (36%) i predizborna kampanja (13%). I konačno, diskriminacija se spominje u 40% slučajeva, kulturne aktivnosti u 21%, egzistencijalni problemi pojedinih skupina nacionalnih manjina (19%) i pozitivni primjeri uključivanja nacionalnih manjina u život i rad (10%) (vidi studiju Savjeta za nacionalne manjine).

5

Ističe se ovaj podatak jer je u kasnijem tijeku izbora bilo dosta problema vezanih uz glasače pripadnike bošnjačkog naroda.

U rubrici "Teme dana" od 18. travnja do 21. svibnja 2003. objavljeno je ukupno pet članaka o manjinama, od kojih tri nisu bila vezana uz problematiku izbora (jedan govori o hrvatskoj manjini u susjednim zemljama, a dva o ulozi manjina u euroatlantskim integracijama).

Dva članka posvećena izborima odnose se na "polemiku" predsjednika SDA Hrvatske dr. Šemse Tankovića i predsjednika Državnog izbornog povjerenstva Ivice Crnića, gdje dr. Tanković ističe problem neusklađenosti biračkih lista s rezultatima popisa stanovništva iz 2001, gdje se veliki dio pripadnika bošnjačkog naroda još uvijek nalazi pod odrednicom Musliman, umjesto da se preimenuju u Bošnjake.

Unutar gradske rubrike sva tri članka posvećena manjinama odnose se na izbore. Prvi članak objavljen je 25. travnja, odnosno 22 dana prije izbora, u kojem se daju osnovne informacije o predstojećim izborima (dan održavanja, sjedište izbornih povjerenstava i sl.), te se podsjeća na rokove za prijavu kandidatura. Drugi članak govori o predstavljanju nositelja lista makedonske, slovenske i mađarske manjine na županijskoj i gradskoj razini i objavljen je dva dana prije izbora. I ovaj je članak kritički intoniran, jer su predstavnici spomenutih manjina upozorili na brojne nelogičnosti i nejasnoće u organizaciji izbora. Treći članak tiskan u subotu 17. svibnja (dan prije izbora) donosi informaciju o biračkom mjestu za grad Split i ističe se da upravo u Splitu živi 90 posto pripadnika nacionalnih manjina s područja Splitsko-dalmatinske županije.

I u okviru županijske rubrike internet izdanja *Slobodne Dalmacije* oba članka posvećena nacionalnim manjinama odnose se na izbore: članak objavljen 9. svibnja govori o izborima na području grada Makarske i općine Gradac, a članak objavljen 11. svibnja odnosi se na izbore na području grada Imotskog i općine Podbablje. Tekstovi donose samo osnovne i šture informacije o biračkim listama, biračkim mjestima te sjedištima izbornih povjerenstava.

Imajući sve to u vidu, logično je da je na izbore izišao vrlo mali broj birača (za vijeća županija, gradova i oćina glasao je samo 71.781 birač, što iznosi 13,23% ukupnog biračkog tijela). U izlasku na izbore prednjačili su Bošnjaci (čak 82% biračkog tijela), a najviše su apstinirali Austrijanci (samo je 1,59% Austrijanaca izišlo na izbore). Tako izražena apstinencija u Hrvatskoj zabilježena je jedino kod zadnjih lokalnih izbora za vijeća kotara.

Istovremeno, apstinencija na izborima za vijeća Županije, grada Splita i općina je bila još izraženija u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Tu je na izbore izišlo samo 582 birača, odnosno 4% od ukupnog biračkog tijela nacionalnih manjina (vidi: *Informacija*, 2003).

5. Rezultati analize sadržaja članka 2004.

Analiza sadržaja članka iz 2004. godine pokazala je kako također postoje značajne razlike među rubrikama, ali i na to da se u pojedinima uopće ne javljaju tekstovi o izborima, kao što je bio slučaj u prethodnom razdoblju.

Tablica 5. Ukupan broj članaka, članaka o "manjinskim izborima" i članaka o "manjinskim" izborima 2004.

	Ukupan broj članaka	Broj članaka o manjinama	%	Broj članaka o izborima	%
Rubrika "Novosti"	515	14	2,72	0	0
Rubrika "Teme dana"	93	3	3,23	0	0
Rubrika "Split"	356	1	0,28	1	100
Rubrika "Županija"	144	2	1,39	2	100
UKUPNO	1108	20	1,81	3	15

U rubrici "Novosti" u vrijeme održavanja dopunskih i ponovljenih izbora za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne samouprave nije bilo niti jednog članka posvećenog "izbornoj" problematici. U tekstovima su obrađene sljedeće teme: pet članaka odnosi se na ulogu nacionalnih manjina u stranačkom životu i na manjine u kontekstu euroatlantskih integracija, tri članka govore o manjinama u radu Sabora, a jedan obrađuje problematiku povratka (srpskih) izbjeglica u ratom zahvaćena područja.

Kao i u gornjem slučaju, ni u rubrici "Teme dana" nije bilo članaka vezanih uz izbore. U spomenutom razdoblju objavljena su tri članka u kojima se spominju nacionalne manjine: dva su vezana uz aktualnu problematiku suradnje s Europskom unijom, a jedan govori o manjinama u kontekstu stranačkih aktivnosti.

Unutar rubrike "Split" objavljen je samo jedan članak o manjinama, koji je neizravno vezan uz izbore i u kojem se spominje iznos novca koji je potrošen iz županijskog proračuna za provedbu "manjinskih" izbora.

U okviru manjinske tematike u županijskoj rubrici objavljena su dva članka i oba govore o izborima. Prvi je objavljen gotovo mjesec dana prije njihova održavanja (19. siječnja) i donosi informacije o uvidu u biračke liste te broju manjinskih predstavnika na razini Županije, gradova i općina, a drugi tri dana nakon izbora (18. veljače) i analizira podatke o slabom odazivu birača pripadnika nacionalnih manjina (u prvom redu Srba) na području imotske krajine.

Sagledavajući sve to, razumljivo je da je na izbore i 2004. izišao vrlo mali broj birača, iako nešto veći nego 2003. Tako je u Splitsko-dalmatinskoj župa-

niji za vijeća Županije, grada Splita i općina na izbore izišlo samo 707 birača, odnosno 5,42% od ukupnog biračkog tijela nacionalnih manjina (vidi: *Informacija*, 2004.).

6. Zaključci

Iz prikazane analize može se općenito zaključiti kako se članci posvećeni nacionalnim manjinama relativno rijetko pojavljuju u promatranim rubrikama internet izdanja *Slobodne Dalmacije* (u odnosu na ukupan broj članaka, najviše ih je bilo unutar rubrike "Teme dana", a najmanje u gradskoj rubrici "Split"), kao i da je još manje članaka posvećeno "manjinskim" izborima. Postoje, pritom, značajne razlike među različitim rubrikama kako u pogledu udjela članaka o nacionalnim manjinama unutar ukupnog broja članaka, tako i u pogledu udjela članaka posvećenih "manjinskim" izborima (najzastupljeniji su u rubrikama "Split" i "Županija", koje inače najmanje pozornosti posvećuju manjinskoj problematici). To ne iznenađuje, jer je riječ o člancima koji su pisani u formi obavijesti i donose osnovne informacije o provedbi izbora ili analiziraju izborne rezultate za određena područja. Treba napomenuti kako u ovim rubrikama nije zabilježen niti jedan članak koji bi dao cjelovite izborne rezultate i njihovu analizu za područje čitave Splitsko-dalmatinske županije. Isto tako, nisu dani podaci o izbornim rezultatima za grad Split.

Isto tako, može se zaključiti postojanje značajnih razlika u udjelu objavljenih članaka o nacionalnim manjinama unutar članaka općenito, kao i u pogledu udjela članaka o "manjinskim" izborima unutar članaka o nacionalnim manjinama između dva promatrana razdoblja. Broj i jednih i drugih članaka, i pored izuzetaka u nekim rubrikama, u drugom razdoblju je značajno manji nego u prvome. Očito da je došlo do zasićenja jer su drugi izbori bili gotovo neposredno nakon prvih. U prvom razdoblju u sve četiri rubrike dominiraju članci posvećeni upravo "manjinskim" izborima, što se moglo i očekivati jer su to bili prvi izbori za članove vijeća i za predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne samouprave održani na području Hrvatske. Važno je napomenuti da je većina ovih članaka, uvjetno rečeno, "tehničke" naravi i u najvećem broju donosi podatke o broju biračkih mjesta, broju kandidata, mjestima gdje će se održati izbori i slično. Isto tako, značajan broj članaka objavljen je ili na dan izbora ili nakon njihova održavanja (posebno u rubrikama "Novosti" i "Teme dana"), gdje se analiziraju rezultati na državnoj razini i konstatira slab odaziv birača. Ovaj podatak ukazuje na činjenicu da gotovo i nije bilo članaka koji bi opširnije predstavili manjinske udruge i kandidate (iznimka je jedino članak objavljen u rubrici "Split", u kojem su predstavljeni nositelji lista makedonske, slovenske i mađarske manjine).

Iako je nakon prvih "redovnih" izbora zaključeno kako je jedan od razloga slabog odaziva birača bila i njihova nedostatna informiranost, članaka vezanih uz ponovljene i dopunske "manjinske" izbore (koji su održani nakon osam mjeseci)

bilo je znatno manje. Naime, njih uopće nije bilo unutar rubrika "Novosti" i "Teme dana" prethodnom razdoblju bilo ih je 23), gdje su u prvom razdoblju dominirali tekstovi vezani uz ulogu nacionalnih manjina u euroatlantskim integracijama, stranački život te rad Sabora. Unutar rubrike "Split" objavljen je samo jedan članak posredno vezan uz izbore (u vrijeme prvih izbora zabilježena su tri članka), a u rubrici "Županija" dva članka (jedan koji je najavio izbore, a drugi kao osvrt na rezultate izbora u imotskoj krajini).

Isto tako, može se zaključiti da je medijska promocija prikazanih izbora za nacionalne manjine, bar dijelom, uzrok njihove visoke izborne apstinencije i na izborima 2003. i na izborima 2004. godine.

I konačno, iako bi to dalo bolji uvid u medijsko praćenje izbora za nacionalne manjine, s obzirom na vremensko ograničenje, nažalost, nije bilo moguće usporediti ovu analizu s analizom medijskog praćenja lokalnih i nacionalnih izbora općenito, što se postavlja kao jedna od narednih znanstvenih i političkih provokacija.

Literatura

- An analysis of print media: Perceptions of national minorities in the Croatian press during the election campaign for the Croatian Parliament* (2004). Zagreb: Republic of Croatia, Council for national minorities, Government of the Republic of Croatia, Office for national minorities
- Bjelajac, Slobodan (2002). "Analiza stavova o nacionalnim manjinama nekih političkih stranaka u Splitu". Zagreb: *Međunarodne studije*. Vol. 2, broj 3
- Bjelajac, Slobodan (2001). "Analysis of content of the term national minorities in the croatian daily (Slobodna Dalmacija): minorities in the margins of coverage". Sarajevo: *Mediaonline*, 3.12 (str. 1-4)
- Bjelajac, Slobodan; Duvnjak, Neven (2003). "Analiza sadržaja internet izdanja *Slobodne Dalmacije* o nacionalnim manjinama u razdoblju lipanj-prosinac 1999. i 2002. Zagreb: *Međunarodne studije*. Vol. 3, broj 3 (str. 45-60)
- Informacija o rezultatima izbora za članove vijeća i za predstavnike nacionalnih manjina* (2003). Zagreb: Državno izborno povjerenstvo.
- Informacija o rezultatima izbora za članove vijeća i za predstavnike nacionalnih manjina* (2004.). Zagreb: Državno izborno povjerenstvo.
- Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina*, Zagreb: Hrvatski sabor, na sjednici 13. prosinca 2002.

Summary

The elections for representatives of ethnic minorities in Parliament as well as for members of regional, city and communal self-management councils have been completed. But, the results are dismal. On a Croatian level, as well as in Split and the Split-Dalmatian County the voter abstention was very large (from 94,6% to 96%). Only 4% of voters participated in the first elections that occurred on May 18th 2003 (on a Croatian level the abstention was little bit lower at 87%). The repeated elections occurred on February 18th, 2004 and didn't pass much better as only 5,4% of the electorate participated in them.

The main hypothesis of this article is that the elections would be more successful if the mass media gave more space for ethnic minorities and their elections.

The research, the results of whose are presented here, was made through the analysis of content of four crucial columns of the internet edition of the regional newspaper "Slobodna Dalmacija" about articles in pre election periods ("Topics of the day", "News", "Split" and "County"). The sample was made from two pre election periods (one month each).

The results of the analysis indicate that the newspaper in pre election periods didn't publish a satisfactory amount of articles dealing with ethnic minorities, nor about their approaching elections. Before the May elections in 2003 there were only 2,68% articles published on ethnic minorities issues, and only 46% out of them dealt with elections topics. The percentage was not better in 2004 (1,81% of total number of articles was devoted to ethnic minorities and only 15% out of them were the on elections topics). There were, however, some small differences between columns, as well as between the observed periods. Although it is not the only reason for voter abstention (the others could be recognised as indifference, the saturation with elections, etc.), it is certainly a significant reason.